

04. oktober

EM2018/7

Forslag til finanslov 2019.

(Naalakkersuisoq for Finanser)

Siumut finder det vigtigt, at den økonomiske fremgang skal have til følge, at resten af landet udvikler sig.

Dette vil så betyde, at vi må have etableret nye tiltag, vi kan leve af, ligesom det vil kræve investeringer og vi er èt folk, der i åndeligt henseende er vant til at arbejde ud fra fælles solidaritet og derfor er det også vigtigt, at vi lader bygder- og yderdistrikter følge med på anlægssiden og, at vi må gøre det klart, at der må ske en mærkbar erhvervsmæssig udvikling – for det er der brug for og vi har nu i mange år været med til utallige finanslovsforslag og sat vore tydelige markeringer og fodtryk - også til trods for at vores økonomiske situation er en udfordring og når vi betænker, at der rent faktisk ikke er råd til alt og, at vi ikke fejrer det faktum væk under tæppet men blankt indrømmer. at det nu engang er sådan, at der ikke er råd til det hele.

Som følge af at vores økonomiske grundlag stadig er for ensrettet indenfor vores samfundsrettede drift, så er vi nødsaget til stadigvæk at styre økonomien med hård hånd, og vi er stadig nødsaget til, at måtte prioritere vore ønsker og derfor skal vore anlægsopgaver og turismeudviklingen give et større afkast og det kræver, at vi bliver ved med - også med tanke på - at investere for det er vejen frem, at de penge der mangler må skaffes via flere investeringer således, at de afkast giver endnu flere indtægtskilder hvilket vi ikke kommer udenom.

Finanslovsforslaget og budgetårene fremover har ikke medtaget lufthavnsanlæggene hvordan kan det være? Der må vel komme et svar herpå under alle omstændigheder.

Royal Arctic Line får næste år nye ruter og vi mener, at det arbejde der pågår er for svagt funderet. Der skal åbnes helt nye ruter, derfor må vi spørge Naalakkersuisut hvilke tiltag der er udarbejdet i denne forbindelse, idet det er tanken, at vort lands økonomiske udbytte heraf skal iværksættes hurtigst muligt.

I Siumut mener vi grundlæggende at alle pensionister selv eller deres ægtefæller, som sådan uden hensyn til hverandres indtægt, skal have en grundindtægt som sikres via finanslovsarbejdet i 2019 således, at man kan realisere dette fra år 2020. I Siumut finder vi det vigtigt, at alle der kan arbejde skal have lov til det, også selvom man når aldersrentealderen så bør alle der kan arbejde, kunne arbejde uden at blive straffet for det og det bør således være målet her. Det er jo sådan i dag, at de aldersrentmodtagere der har arbejdet, ikke længere kan få deres grundlæggende aldersrente og vi vil fra Siumut gøre det klart; vi har brug for alle, der kan arbejde også vore ærede ældre, der jo har masser af erfaring.

Vi vil arbejde for, at alle mennesker der kan arbejde skal have lov.

De lavtlønnede samt mellemindkomsterne som tjener op til 250,000 kr. skal have et nyt skattemæssigt fradrag, hvilket Naalakkersuisut skal arbejde henimod således, at vi henover de næste 4 år gradvist kan indføre dette. Når det begynder, at kunne betale sig at arbejde, så mener vi fra Siumut, at alle der kan arbejde, men ikke arbejder i dag, de skal i arbejde. Det er på sin plads fordi vi arbejder henimod selvstændighed og derfor som en selvfølge deraf har brug for enhver der kan arbejde.

Atlantlufthavnene skal blive til virkelighed!

Vi anbefaler, at beslutningen om anlæg af lufthavnene i Ilulissat, Nuuk og Qaqortoq skal færdiggøres her i efteråret på dette møde, vi har trods alt siden 2015 her i Inatsisartut truffet den ene afgørelse efter den anden, derfor er tiden nu kommet til at få sat tingene på plads og få afgjort det her en gang for alle.

Vi vi gerne rose Naalakkersuisut ikke mindst formanden, for den store indsats som han har gjort for, at få fuldført Inatsisartuts pålagte arbejde om, at finde de nødvendige midler til anlæg af lufthavnene. Det spændende arbejde som nu tager form, viser hvordan man nu kan begynde at ane de økonomiske konsekvenser og hvor vi endda står i den situation, hvor staten vil være medfinansierende og hvor Amerikanerne viser der interesse, ja der er kun at sige en ting; der er mange muligheder og det hele ordner sig, ikke mindst også fordi vore egne penge nu kan bruges til andre hårdt tiltrængte udviklings formål.

Fra Siumut vil vi sige det så klart som muligt; Naalakkersuisuts formand og den danske statsministers indbyrdes aftale – den står vi fra Siumut fuldt ud bag og bakker op om og vi vil endda præcisere, at når den samlede pakke til finansiering af atlantlufthavnene skal vedtages, så er vi med til at stemme for den løsning.

Planerne om anlæg af lufthavne i de byer Tasiilaq, Uummannaq, Qeqertarsuaq, Qasigiannuit, Kangaatsiaq, Narsaq, Nanortalik Ittoqqortoormiet og planlægningen af finansieringen heraf, vil vi gerne bede Naalakkersuisut om at iværksætte.

Herunder ligger også Kangerlussuaqs og Narsarsuaqs fremtid os på sinde og vi opfordrer til, at samarbejdet imellem Qeqqata Kommunian og Kommune

Kujalleq og Naalakkersuisut indbyrdes skal fortsætte, også for hurtigst muligt, at få skabt den tryghed der er behov for i de berørte kommuner.

Anlæg af en vej fra Sisimiut til Kangerlussauaq regner vi fra Siumut seriøst med, at Naalakkersuisut og Qeqqata Kommunian vil arbejde intenst for, også således, at kommunens planlægning kan forløbe uden den mindste tvivl om hvad man har med at gøre.

Landsstyrekoalitionen og Demokraterne der støtter koalitionen, har indgået en aftale omkring trafik og fragt, som vi fra Siumut fuldt ud står inden for og vil samarbejde om, samtidig håber vi, at dette vil komme hele samfundet til gode og, at det ikke bliver forsinket, så vi alle får mest muligt ud af det. For 2019 bør man i finansloven give en garanti for at anlæg af lufthavnene kan tage det første spadestik i året 2019.

Vi kan ikke se bort fra, at den trafikale service står i en akavet situation. De servicekontrakter der er gældende, må vi se at få undersøgt om der er mulighed for, at få tilført flere penge til, hvilket er vores ønske. Fra Siumut er det vores mål, at når lufthavnene tages i brug og når de mindre lufthavne også er taget i brug, så vil vi på det forretningsmæssige plan være så veludviklede, at de serviceaftaler der i dag er gældende - til den tid vil være en saga blot - de fleste steder. Det er jo vores kongstanke, at erhvervsudviklingen er noget vi vil arbejde på, således at turismen, fiskeriet, minedriften og andre erhverv som sådan bliver afgørende for vores indtjening, og dermed skal sikre os en økonomisk velfunderet udvikling, hvilket vi ser som et særdeles vigtigt parameter i et fremtidigt perspektiv.

Men indtil da så er det Siumuts ønske, at infrastrukturen og trafikken organiseres så smidigt som overhovedet muligt og, at det ikke skader

virksomhederne og, at udviklingen ikke går i stå, men hele tiden organiseres og justeres til vores behov.

Derfor er det særdeles vigtigt, at de knaster der må være indenfor transport hævles hurtigt af. Det er Siumuts ønske, at kajanalæggene i Uummannaq og Qaanaaq som allerede er budgetterede, hurtigst muligt skal færdiggøres. Det er jo kajanalæggene, der er akilleshælen for fiskeriet, der de pågældende steder er i en forrygende udvikling, derfor vil vi spørge Naalakkersuisut hvor langt man er nået med kajanalæggene, og hvornår man kan forvente at de færdiggøres.

Endvidere er det vores ønske, at kajanalæggene skal udvikles ud fra en overordnet planlægning. Vi har da lidt viden om, at der visse steder er meget akutte og påtrængende behov, for eksempel i Kangaatsiaq og Kangaamiut.

Der afsættes midler til etablering af en ny skole i Kangaatsiaq, og skolen i Kangaamiut skal renoveres. Med hensyn til renoveringsbehovet i de resterende byer og bygder, så skal der udarbejdes en ny prioriteringsliste.

Idrætsanlæggene i bygderne må vi sammen med kommunerne se at få skabt en fælles forståelse for, idet vi har brug for - inden andenbehandlingen - at få oplyst hvilke bygder der helt eksakt har et behov for at få idrætsanlæg.

Vi ønsker, at de tekniske uddannelser herhjemme i større eller mindre grad kan skrue deres niveau op, hvor det vil være ønskeligt, at der udarbejdes planer om en udvikling af KTI og, at der fastsættes midler hertil i finansloven.

Vi opfordre Naalakkersuisut om at igangsætte arbejdet for udvikling af bygder og byer også ved fjernelse af udviklingsændringer for disse, ved samarbejde med Kommunerne.

Klimaforandringerne pågår om man kan lide det eller ej. Derfor vil vort land som en del af det internationale samfund påtage sit medansvar, og arbejde henimod, at forureningen af vort miljø og naturen skal være mindst mulig og noget man konstant må arbejde på.

Klimaforandringerne har til følge, at man må følge bostederne og de nærliggende steder nøje for, at få redegjort og rapporteret om de ændringer der sker og om de konsekvenser, som vi må tage stilling til og i den forbindelse er det nærliggende at få etableret en miljøfond.

Inden år 2030 skal der sættes mål op om, at alle bosteder herhjemme skal have iværksat miljøvenlig energiproduktion og der afsættes penge af hertil så planlægningen heraf skal igangsættes.

Jeg vil et kort øjeblik lige vende tilbage til vort lands erhvervs-mæssige udvikling. Som før sagt står vi i den situation, at det aldrig har været mere presserende end nu, at få etableret en sådan udvikling. For at give dette de bedst mulige vækstbetingelser, så skal de selvstændige herhjemme der kan være med til at løfte vort lands udvikling støttes og derfor er det Siumuts ønske, at få undersøgt muligheden for at få etableret Grønlands erhvervs-garantifond. Denne skal være gældende for selvstændige private, alle selskaber der har adresse herhjemme.

Dermed er jeg nået frem til de forhold, som mere direkte drejer sig om mennesket, som jeg derfor et kort øjeblik vil fortække lidt om.

Vi beder om, at få undersøgt muligheden for, at komme ventelister til daginstitutioner helt til livs ved, at selvstyret og kommunerne i fællesskab foretager en planlægning heraf og, at man måske kunne få afsat penge hertil.

Vi beder om, at få undersøgt muligheden for, at komme ventelister til alderdomshjem helt til livs ved, at selvstyret og kommunerne i fællesskab foretager en planlægning heraf og, at man måske kunne få afsat penge hertil. Dermed vil man kunne få taget hul på de alderdomshjem som har ventet længe på istandsættelse og få set på hvad det er for parametre, vi skal have kig på således, at der kan foretages renovering.

For at få tilpasset behovet for på landsplan, at få forbedret service overfor de handikappede, så kan man i samarbejde med Kommunerne hvert år arbejde henimod, at Handikaptalsmandens anbefalinger følge op på og føres ud i livet.

I Siumut finder vi det vigtigt, at sætte mål op om, at medarbejderne på daginstitutionerne, for eksempel pædagogerne, at deres forhold skal udbedres hurtigst muligt.

At få hentet sagsområder hjem som vort land umiddelbart kan hjemtage,, er noget der bør undersøges, og er tidligere noget som inatsisartut tit har bedt Naalakkersuisut om. Vi mener fra Siumut, at dette arbejde bør færdiggøres. Så hvis Naalakkersuisut skulle være blevet færdige med den redegørelse, så håber vi fra Siumut, at Naalakkersuisut vil dele denne ud til Inatsisartut.

Derudover mener vi også, at det er særdeles vigtigt, at vi får undersøgt pengestrømmene imellem Danmark og Grønland hvilket ellers er pålagt Naalakkersuisut og den bør snart færdiggøres, og deles ud til medlemmerne af Inatsisartut.

Vi skal have klarhed over om selskaberne fører deres overskud ud af landet og hvilke initativer, der kan iværksættes for at få det helt stoppet og således, at Inatsisartut får et grundlag for, at kunne skabe nogle bedre rammebetingelser for at få sat grænser herfor.

Til slut er det vort ønske, at komme ind på vort lands vigtigste erhverv. Fiskeriet.

Siumut har et mål om, at alle de kvoter der forefindes indenfor fiskeriet, alle skal være til glæde for økonomien i vort land, således, at Naalakkersuisut kan få udarbejdet metoder, der kan fremlægges for Inatsisartut.

Det er ligeledes vort ønske, at alle interessenter indenfor fiskeriet bliver hørt mens arbejdet pågår.

Siumut vil gerne samarbejde om og glæder sig til udfra en helhedsbetragtning, at få bearbejdet finansloven for 2019 og denne finanslov, som jo er et budget, som er estimeret, og da der jo skal være balance i budgettet, hvilket vi kan se, at man med nærværende forslag har færdiggjort, og vi står klar til at deltage i forhandlingen herom, så vi får en prioritering heraf på plads.

God debat

Hermann Berthelsen, Siumut